

„Świat natury w życiu i wyobraźni dawnych elblązan”, Elbląg 16 IX 2021

Dnia 16 września 2021 roku miało miejsce otwarcie wystawy historyczno-przyrodniczej „Świat natury w życiu i wyobraźni dawnych elblązan” eksponującej stare druki o tematyce przyrodniczej ze zbiorów zabytkowych Biblioteki Elbląskiej. To kolejna po „Drukach medycznych w zbiorach Biblioteki Elbląskiej”, wystawa prezentująca wyselekcjonowaną kolekcję spośród zabytkowego księgozbioru elbląskiej ksiąźnicy. Ideą przyświecającą organizatorom jest udostępnianie szerszej publiczności zbiorów będących częścią europejskiego dziedzictwa kulturowego i historii Elbląga, na co dzień zamkniętych przecież w specjalistycznych magazynach.

Otwarcie wystawy rozpoczęło się w sali „U św. Ducha”, gdzie zabranych powitał Dyrektor Jacek Nowiński, następnie uczestnicy wysłuchali kilku prelekcji nawiązujących tematycznie do zgromadzonych na wystawie zbiorów.

Radosław Kubus przygotował wystąpienie „*Poznawanie świata przyrody. Rozwój lekoznawstwa od czasów najdawniejszych do końca XVIII i początków XIX wieku*”. W swoim referacie skupił się na ukazaniu rozwoju nauk przyrodniczych i fascynacji przyrodą, poczynszy od czasów przedhistorycznych, a skończywszy na początku XIX wieku. Sposoby myślenia o świecie przyrody przez niemal cały analizowany okres pozostawały niezmiennie, a znaczący zwrot w tym zakresie przyniósł dopiero wiek XVIII. Wtedy zainteresowanie badaczy tym, co egzotyczne i wyjątkowe zaczęło ustępować zainteresowaniu rodzimym światem fauny i flory.

W kolejnym, dr Aleksandra Girsztowt zaprezentowała wystąpienie „Kunstkamery – pierwsze muzea przyrodnicze”, z którego słuchacze dowiedzieli się, że Kunstkamery, zwane pokojami osobliwości były protoplastami dzisiejszych muzeów. Zbierano w nich antyki, księgi, dzieła sztuki, ale także eksponaty przy-

rodnicze – w tym wiele bardzo oryginalnych. Niezwykle ciekawą Kunstkamerę, o czym opowiedziała autorka, stworzył Frederik Ruysch, w której kolekcjonował zakonserwowane części ciała ludzkiego. Opis jego Kunstkamery, zatytułowany „*Thesaurus Anatomicus*”, znajduje się w zbiorach Biblioteki Elbląskiej.

Jako ostatni wystąpił Maciej Badowicz z prelekcją „*Między Mendlem a Mieczurinem – spojrzenie na świat przyrody w nauce polskiej przed i po II wojnie światowej*”. Pokazał m. in., jak bardzo sytuacja polityczna danego regionu i ideologia kryjąca się za politycznymi systemami wpływała na uprawianie nauki.

Po wysłuchaniu prelekcji, goście udali się do mieszczącej się na pierwszym piętrze Regioteki, gdzie powitani przez Joannę Srokę, kierowniczkę Działu Zbiorów Zabytkowych, zostali oprowadzeni po wystawie przez dr Martę Szadę, współautorkę wystawy – zapoznając się ze znajdującymi się w gablotach starodrukami pochodzącymi z XVI-XIX wieku, wśród których znalazły się dzieła kolekcjonerów, odkrywców, podróżników, badaczy. Autorzy tych dzieł to: Jacobus Theodorus, Michael Bernhard Valentini, François Levaillant, Johann Joachim Schwabe, Georges-Louis Leclerc de Buffon, Carl von Linné (czyli Karol Linneusz), Philippe Fermin, Peter Simon von Pallas, Jacob Theodor Klein, Andreas Christlieb Dittmann, Johann Friedrich Wilhelm Herbst, Carl Gustav Jablonsky, Johannes Goedaert, Johann Philipp Breyn, Vitaliano Donati. Przedstawione w dziełach kolekcje zawierają opisy, a często także rysunki zwierząt, roślin i minerałów. Uwagę zwiedzających zwróciły m. in. przepiękne ilustracje (niektóre ręcznie malowane lub kolorowane) znajdujące się w książkach.

Po wysłuchaniu prelekcji i obejrzeniu wystawy starodruków chętni, którzy nie wystraszyli się panującego na zewnątrz chłodu, mogli obejrzeć drugą część wystawy, składającą się z plansz umieszczonych na murach okalających biblioteczny dziedziniec. Trzeba przyznać, że również i ta część wystawy, pięknie podświetlona z racji wieczornej pory – prezentowała się wyśmienicie. Część posterowa, podobnie jak przy wystawie medycznej, została też wydana w formie katalogu, który otrzymał każdy z uczestników. Jednocześnie to już czwarte z kolei wydawnictwo, które zapoznaje ze starodrukami z Biblioteki Elbląskiej. Oprócz katalogu, powstała też kolekcja zakładek i kartka pocztowa według projektu elbląskiej artystki Adrianey Ronżewskiej-Kotyńskiej.

Nie sposób nie wymienić twórców i twórczyń wystawy „Świat natury w życiu i wyobraźni dawnych elblązan”, odpowiedzialnych za jej zawartość merytoryczną, treści, wybór starodruków i ilustracji – będących mozolną, ale też niezwykle satysfakcjonującą pracą ze zbiorami zabytkowymi. Są to: Joanna Sroka, Ewa Chlebus, Radosław Kubus, dr Marta Szada, dr Piotr Paluchowski.

Na uwagę zasługuje też forma promocji całego przedsięwzięcia. Po raz pierwszy bowiem w celu promocji wystawy powstał film animowany, „ożywiający” ilustracje ze starodruków zaprezentowanych na wystawie. Film, prezentowany również podczas otwarcia, został wykonany przez ekipę z Truso Media, według pomysłu i scenariusza elbląskiego artysty Jacka Żukowskiego. Oprócz filmu animowanego, powstał też film zapowiadający wystawę z udziałem Joanny Sroki. Nad całością koncepcji promocyjnej, jak zwykle czuwał Dział Komunikacji Społecznej Biblioteki Elbląskiej w osobach Aleksandry Buły i Dominika Żyłowskiego.

Na koniec należy nadmienić, że całość działania została dofinansowana ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu Patriotyzm Jutra.

---

*„Świat natury w życiu i wyobraźni
dawnych elblązan”, Elbląg 16 IX 2021*

Przemówienie dyrektora Biblioteki Elbląskiej Jacka Nowińskiego.
Fot. Dominik Żyłowski

Powitanie gości przez Joannę Srokę, kierowniczkę Działu Zbiorów Zabytkowych Biblioteki Elbląskiej.
Fot. Dominik Żyłowski

Oprowadzanie po wystawie przez dr Martę Szadę.
Fot. Dominik Żyłowski

Goście zwiedzający wystawę.
Fot. Dominik Żyłowski

Goście zwiedzający wystawę.
Fot. Dominik Żyłowski